

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2023

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ (ΓΕΛ)

Βατά και αναμενόμενα χαρακτηρίζονται τα σημερινά θέματα των Πανελλαδικών Εξετάσεων στο μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας και Λογοτεχνίας.

Το επίκαιρο και ευαίσθητο θέμα της έμφυλης βίας, δηλαδή της βίας εναντίον των γυναικών και των διακρίσεων εις βάρος τους, αναμενόταν τα τελευταία χρόνια λόγω της όξυνσης των φαινομένων της κακοποίησης των γυναικών ειδικά την εποχή της καραντίνας (γυναικοκτονίες κλπ.). Το συγκεκριμένο θέμα, το οποίο πραγματευόμαστε στο πλαίσιο του ευρύτερου θεματικού κύκλου για τη βία και τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβάνεται και στη θεματική της Τράπεζας Θεμάτων για τις ενδοσχολικές εξετάσεις του Λυκείου, επομένως ήταν θέμα που είχε «δουλευτεί».

Για την απάντηση του θέματος Α1, που ήταν περίληψη με εστίαση, απαιτούνταν η επιλογή των βασικών πληροφοριών από τις τρεις πρώτες παραγράφους του Κειμένου 1 σε ό,τι αφορά την κοινωνική θέση της γυναίκας. Συγκεκριμένα απαραίτητη ήταν η αναφορά σε τρεις θεματικούς άξονες: α) Στη διαχρονική υποβάθμιση της γυναίκας, β) Στην αντίληψη περί κατωτερότητάς της και στην απορρέουσα από αυτήν κακομεταχείρισή της, γ) Στη θεσμοθετημένη προστασία της σε αντιδιαστολή με τα φαινόμενα βίας που εκδηλώνονται εις βάρος της.

Το ερώτημα Β1 που αφορούσε την κατανόηση των δύο μη λογοτεχνικών κειμένων ήταν κλειστού τύπου με τη μέθοδο της πολλαπλής επιλογής, κάτι που είδαμε φέτος για πρώτη φορά στην εξέταση του συγκεκριμένου μαθήματος. Οι ερωτήσεις ήταν απλές, κατανοητές και χωρίς παγίδες.

Στο Β2, που αφορούσε την οργάνωση του Κειμένου 2, οι μαθητές κλήθηκαν για πρώτη φορά να γράψουν όχι μόνο τις νοηματικές σχέσεις που δηλώνουν οι διαρθρωτικές λέξεις μονολεκτικά, αλλά να αναφερθούν και στα νοήματα που αυτές συνδέουν. Για παράδειγμα, στην περίπτωση της λέξης «Προφανώς» οι εξεταζόμενοι έπρεπε να απαντήσουν ότι δηλώνει έμφαση / βεβαιότητα (1 μονάδα) και στη συνέχεια να γράψουν ότι η λέξη επιβεβαιώνει εμφατικά τις διαφορές ανάμεσα στα δύο φύλα (1 μονάδα). Η αυτούσια μεταφορά ή η παράφραση των χωρίων του κειμένου για να απαντηθεί το β' σκέλος της άσκησης δεν μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Το Β3 (α) ήταν ερώτημα που συνηθίζεται τα τελευταία χρόνια, ενώ οι εξεταζόμενοι είχαν στη διάθεσή τους να επιλέξουν ανάμεσα σε αρκετές γλωσσικές επιλογές, όπως είναι το α' ρηματικό πρόσωπο, η υποτακτική έγκλιση και το συναισθηματικά φορτισμένο λεξιλόγιο. Εδώ πρέπει να προσεχθεί ο μαθητής να μην έχει αναφερθεί γενικά στη λειτουργία των εκφραστικών μέσων που επέλεξε να παραθέσει στην απάντησή του, αλλά να εξηγήσει τη σημασία τους στο συγκεκριμένο κείμενο. Ναι, η υποτακτική εκφράζει προτροπή. Εδώ, όμως, τι μας προτρέπει να κάνουμε;

Στο Β3 (β) τα μέρη της αντίθεσης πρέπει να έχουν αναφερθεί ξεκάθαρα και όχι να έχουν δοθεί τα παραθέματα του κειμένου και τα μέρη να υπονοούνται. Δηλαδή ο εξεταζόμενος πρέπει να έχει γράψει ότι ο «κλασικός» φεμινισμός έρχεται σε αντίθεση με τον νεοφεμινισμό (2 μονάδες) και ο σκοπός της συγγραφείας είναι να αποσαφηνίσει τις δύο έννοιες αντιπαραβάλλοντάς τες, ώστε να φανεί η μεταξύ τους διαφοροποίηση (2 μονάδες). Οποιαδήποτε αναφορά στο περιεχόμενο της κάθε έννοιας θα ληφθεί θετικά υπόψη.

Το ερμηνευτικό σχόλιο (θέμα Γ) απαιτούσε ο εξεταζόμενος να εστιάσει στα συναισθήματα του ήρωα. Η αναφορά σε τρία τουλάχιστον συναισθήματα - που θα μπορούσαν να είναι είτε συγκεντρωμένα στην αρχή της απάντησης είτε να αποκαλύπτονται σταδιακά κατά την ανάπτυξη της σε συνδυασμό με την παράθεση και γι' αυτό δημιουργική αξιοποίηση των κειμενικών δεικτών - θα χαρίσει στον εξεταζόμενο τις 4 μονάδες για την κάλυψη του θέματος (+ 6 για τους κειμενικούς δείκτες). Κάποια από τα συναισθήματα που βιώνει ο ήρωας είναι το ψυχικό αδιέξοδο, ο φόβος, η δειλία, η ντροπή, η ματαιώση, ενώ σχετικοί κειμενικοί δείκτες είναι το α' ενικό ρηματικό πρόσωπο, οι επαναλήψεις, οι μεταφορές, η παρομοίωση στην 1^η παράγραφο, το ασύνδετο κ.ά. Στο β' σκέλος του ερμηνευτικού ο εξεταζόμενος κλήθηκε να κρίνει την αντίδραση του ήρωα σε ό,τι αφορά τον εγκλωβισμό του στα κοινωνικά στερεότυπα για το φύλο του, όπως αποτυπώνεται στη συμπεριφορά του στο κείμενο, επομένως οι γενικόλογες ή οι δεοντολογικές διατυπώσεις περί στερεοτύπων ή ανισοτήτων δεν απαντούν ξεκάθαρα στο ερώτημα.

Στο Δ1 οι εξεταζόμενοι έπρεπε να συνθέσουν μια ομιλία (με προσφώνηση - αποφώνηση και προφορικότητα στη διατύπωση) με αφορμή την παγκόσμια Ημέρα που αναφέρεται στην εκφώνηση και με αξιοποίηση των στοιχείων που αναφέρονται και στα τρία κείμενα. Ωστόσο, αυτό που έπρεπε να προσέξουν αναφορικά με το α' ζητούμενο είναι να αναφέρουν και να αιτιολογήσουν φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων των γυναικών όχι μόνο από την ιδιωτική ζωή (κακοποίηση, οικογενειακή βία, βιασμοί κλπ.), αλλά και από τον δημόσιο βίο (εργασιακή εκμετάλλευση, περιορισμένη παρουσία στον πολιτικό βίο κλπ.). Στο β' ζητούμενο η λέξη-κλειδί που πρέπει να προσεχθεί, για να μη βγει ο υποψήφιος εκτός θέματος είναι το «έμπρακτα», επομένως είναι ανάγκη να αναφερθούν συγκεκριμένες ενέργειες και δράσεις από την πλευρά του ίδιου του ατόμου (του νέου), που θα συνέβαλαν στην επίτευξη της ισότητας. Τι πρέπει λοιπόν να κάνει ο νέος (κι όχι η

οικογένεια, το σχολείο, τα media;)). Να ενημερωθεί, ώστε να ευαισθητοποιηθεί, να ασκήσει αυτοκριτική, ώστε να ενστερνιστεί αξίες, όπως ο σεβασμός, να στηλιτεύσει φαινόμενα παραβίασης των δικαιωμάτων της γυναίκας, να διεκδικήσει τα δικαιώματά της συμμετέχοντας εθελοντικά σε δράσεις για την υπεράσπιση της κλπ. Δύο τεκμηριωμένες ιδέες σε κάθε ζητούμενο είναι ικανοποιητικές, προκειμένου να μην υπερβεί ο εξεταζόμενος και το όριο λέξεων.

*** Για το σχολιασμό των θεμάτων έχουν ληφθεί υπόψη οι απαντήσεις της Κεντρικής Επιτροπής Εξετάσεων.

Ευχόμαστε καλή συνέχεια και καλά αποτελέσματα σε όλους τους υποψηφίους.

Πένη Αποστολοπούλου

